

Úpravy nábřeží

Ing. Hana Složilová
Školitel: Doc. Ing. Zdenka Lhotáková CSc.
Ústav techniky staveb FA VUT Brno

Při nahlížení na problematiku úprav nábřeží musíme zohlednit problém v celé jeho komplexnosti. V minulosti i v současnosti představuje nábřeží v myslích lidí pouze funkční protipovodňové opatření. Kterým se řeší problém zvýšeného průtoku vody v korytech řek. Koryta vodních toků jsou naddimenzována na 50leté i 100leté průtoky, tak aby si lidé uchránily své hmotné statky při záplavách. Vodní živel nás však stále umí překvapit. Příčinu najdeme v minulosti.

1. Voda

Voda je živel provázející člověka od pradávna, je to přirozená součást krajiny. Často představuje limitující faktor – usměrňuje vývoj krajiny a usměrňovala i vývoj osídlení. Voda je kontinuální – přenáší souvislosti k vzdáleným místům. V krajině nesmíme vidět jen vodní koryto, musíme vidět celé povodí.

2. Širší historické souvislosti

Člověk začal ovlivňovat vodní režim v krajině již od 11 století. postupným odlesňováním, jehož důsledky se projevily záhy ve formě povodní. Aby se lidé ochránili, začali v krátkých úsecích upravovat vodní toky a to především břehovým opevněním a stavbou hrází. Tento trend, kdy se člověk snažil ovládnout vodní živel pokračuje až do současnosti.

Nejrazantnější zásahy do vodního režimu v krajině však člověk provedl až v posledních 60 letech. Za socialismu došlo k plošnému regulování vodních toků. Opatření provedená v této době by se dala shrnout do 5 kroků:

- Odvodňování podhorských oblastí
- Naddimenzování koryt řek
- Zahloubení vodních toků
- Zpevnování břehu vodních toků
- Napřímení vodních toků

Tato opatření měla za cíl získat novou půdu vhodnou pro zemědělství a zamezit záplavám. Prostředkem mělo být co nejrychlejší odvedení vody pryč z území. Těmito regulačními úpravami bylo postiženo 90% vodních toků. Tyto úpravy však měly ještě další důsledky - změna ekosystémů, snížení biodiversity, zvýšení aridity, zvýšení sedimentace v dolních tocích. Významným důsledkem, se kterým se v dnešní době také potýkáme, bylo zmenšení přirozeného záplavového území na 24% jeho původní

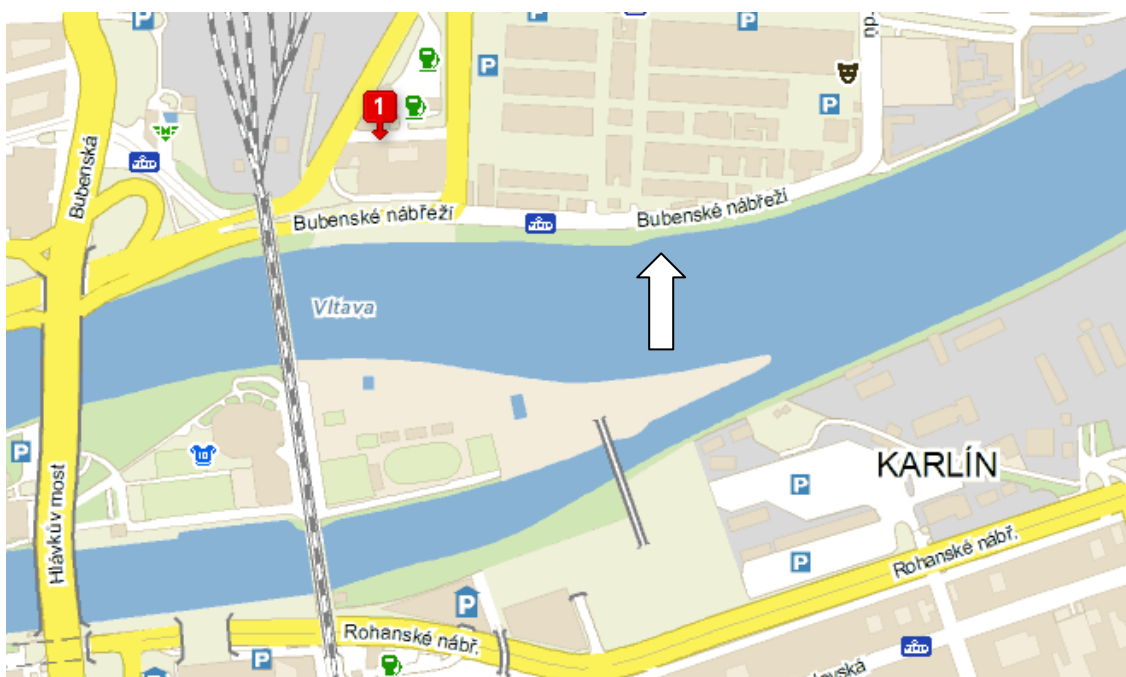
rozlohy. Laicky řečeno – krajina ztratila schopnost zadržet dešťovou vodu. Ta je při srážkách co nejrychleji odváděna do vodních toků a jimi pryč z oblasti. Hlavní problém, v podobě vysokých průtoků, však následně nastává na dolních tocích řek, kde se musely odpovídajícím způsobem naddimenzovat koryta řek.

Touto oklikou jsme se dostali až k městu. Jak vyplývá z předchozího textu tvorba protipovodňových opatření ve městech a na vesnicích neléčí příčinu, ale pouze důsledky problému. Tento problém je nutné řešit postupně a zároveň komplexně. Tak, aby řeky byly opět oázami života a zeleně, a ne odpudivými stokami působícími jako jizvy na tváři města. Nábřeží by měla být těmi pomyslnými třešničkami na dortu. S tím můžeme začít již dnes, a nebudeme první. Trend využít řeku jako součást systému zeleně procházející kontinuálně celým městem se objevuje stále častěji. Příklady těchto úprav nalezneme u nás i v zahraničí. V následující kapitole uvedu příklad jak české tak zahraniční (rakouské) realizace úpravy nábřeží, která i přes svůj rekreační charakter plně respektuje a podporuje protipovodňová opatření.

3. Rekultivace nábřeží

Hnacím motorem úprav vodních toků, respektive jejich nábřeží, je snaha o využití jejich rekreačního potenciálu. Jejich primárním úkolem však i nadále zůstává protipovodňová ochrana.

Praha - Bubenské nábřeží

Obrázek 1 Šipka na mapě označuje Bubenské náměstí

Prvním z několika plánovaných kroků ke zpřístupnění nábřeží Vltavy je revitalizace Bubenského nábřeží (zklidnění předprostoru Pražské tržnice). V neudržovaném svahu za tržnicí, který byl nejčastěji využíván jako přírodní toaleta, vznikla v místech bývalé bermy promenádní trasa s odpočívadly a vyhlídkami. Tímto způsobem se podařilo zpřístupnit nižší polohu nábřeží a umožnit tak návštěvníkům bezprostřední kontakt s vodou. Cesta je hojně využívána i cyklisty a bruslaři. Revitalizované území je součástí nadregionálního biokorydoru Vltavy.

Zároveň však tímto počinem není nijak znehodnocena protipovodňová funkce koryta. Ovšem pouze čas (a případná záplava) prověří odolnost a vhodnost materiálů a technik (i celého koncepčního řešení) použitých při této realizaci. I přes možná rizika je však nutné hledat způsoby jak člověka přiblížit k vodě – k řece.

Obrázek 2 Bubenské nábřeží – levý upravený břeh

Obrázek 3 Promenádní cesta s odpočívadly zajistila kontakt chodců s vodou

Rakousko - St. Pölten

Dalším příkladem, který uvedu je úprava nábřeží podél řeky Traisen ve městě St. Pölten, které bylo zrealizováno v návaznosti na výstavbu moderní čtvrti Landhaus. V rámci rekultivace nábřeží byla vytvořena promenádní trasa podél řeky. Tato úprava se dá typově rozdělit na dvě části – architektonickou a přírodně blízkou. V bezprostřední návaznosti na Landhouseplatz je situována architektonická úprava.

Obrázek 4 Bílá šipka na mapě označuje architektonicky řešenou část nábřeží a šrafovaná šipka přírodně řešenou část nábřeží

Obrázek 5 Panoramatický pohled na architektonicky řešenou část – přístup k vodě je zde řešen pomocí sedacích schodů umístěných symetricky po obou stranách břehu

Obrázek 6 V rámci protipovodňového Opatření jsou budovy zvednuty nad terénem promenády – pokud by došlo k vylití řeky z jejího koryta byly by škody na majetku minimální

Obrázek 7 Promenádní trasa podél řeky (Franz-Josef – Promednade) - přírodně řešená

4. Závěr

V dnešní době již existuje celá řada příkladů úprav nábřeží jak u nás tak i v zahraničí, kterými je možné se inspirovat. Cílem nás všech by mělo být vytvořit lepší místo pro život a nabídnout lidem více než je pouhý standard. Ukázat jim, to co sami vidíme, že je to možné.